

L'enigma visigot

Quintí Casals Bergés (doctor en Geografia i Història)

Aules d'Extensió Universitària. Universitat de Lleida

Lleida, 22 de gener de 2018

Origen dels visigots

És un poble germànic / coneguts pels romans com a bàrbars

Amb la invasió dels visigots comença una època anomenada "Edat mitjana".

Aquest període de temps es continua amb la invasió dels musulmans i l'època medieval cristiana

Visigots

Gots de l'oest / west goths

En alemany

Ostrogots

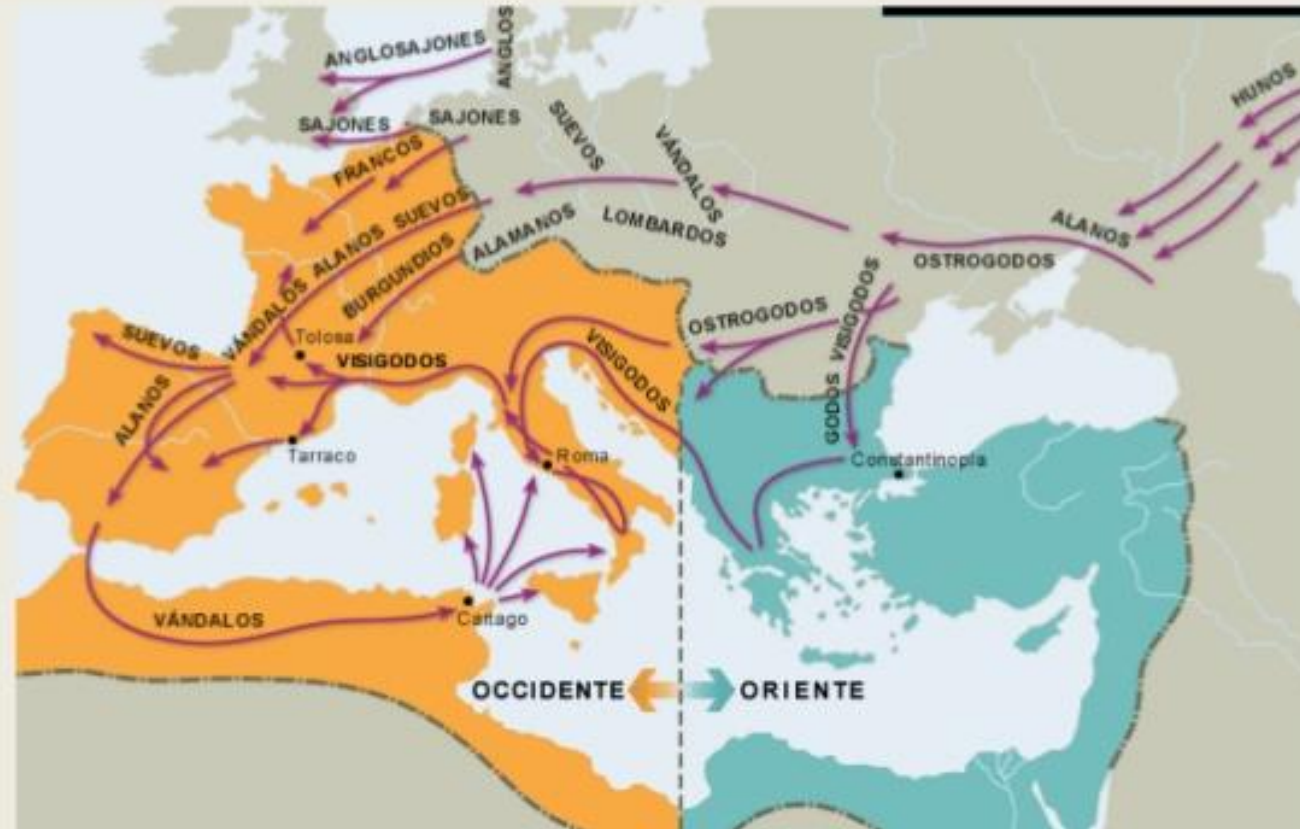
Gots de l'est / ost goths

En alemany

RESUM COMENTARI VISIGOTS

- ▶ Els gots eren un poble germànic originari de la **península escandinava**, que emigraren en el segle II dC (per raons no ben conegudes) cap les **estepes russes** i entraren en contacte amb la zona oriental de l'imperi romà. En aquesta primera època es divideixen en **visigots** (gots de l'oest o **savis**) i **ostrogots** (gots de l'est o **brillants**). Ben aviat, es convertiren en **pobles federats de l'imperi**, és a dir, que defensaven les fronteres a canvi d'un subsidi que els pagava Roma. També **s'anaren romanitzant** i acceptaren el **cristianisme en versió arriana**. Varen tenir conflictes amb els romans, i els varen derrotar en 378 i en **410** (fins i tot **saquejaren Roma** en aquest any).

Els visigots arriben a Hispània

Després de saquejar Roma (410), els visigots pacten amb Flavi Honori, emperador romà d'Occident, la sortida de la península.

A canvi poden instal·lar-se a les Gàl·lies.

Els visigots primer ajuden als romans a controlar les terres del seu imperi com a poble federat (Regne de Tolosa: 418-476).

Els donaven terres i les regien amb les seves lleis.

Arriben a Barcino cap a 416 per expulsar vàndals, alans i sueus.

1.4.- INVASIONS GERMÀNIQUES PENÍNSULA IBÈRICA

► L'any 409 dC entren a Hispània **tres pobles bàrbars o germànics** i ocupen la part occidental:

- Sueus (Galícia)
- Vàndals, formats per:
 - Asdingis (Galícia, també)
 - Silingis (Bètica)
- Alans (Lusitània)

- Els hispanoromans demanen ajut a Roma i l'imperi romà contracta un poble bàrbar aliat, pacta amb el **visigots**, poble germànic molt romanitzat establert a **Tràcia i Romania**, que feia aproximadament 100 anys que vivien dins la frontera de l'imperi (**Honori i Wàlia, Foedus**) per treure aquests pobles.

Els visigots arriben a Hispània

Els visigots són el 3% de la població, la resta hispanoromans catòlics.

Societat guerrera que es regeix en concilis de guerrers.

Els visigots formen el Regne de Tolosa (476-507), però son guanyats pels francs a la batalla de Vouillé (507) i expulsats de França.

Formen després el Regne de Barcino (508–528), Narbona (529-545) i, finalment, el de Toledo (545-711) amb la base de les províncies de l'època romana.

A l'est també hi havia el Regne del Sueus (Galícia), que dura uns 100 anys.

Tenen com a religió l'arrianisme (neguen a Jesús), el llatí com a llengua i el dret romà, malgrat que conservaren les seves lleis per a ells.

Són bons arquitectes i introdueixen l'arc de ferradura.

Arquitectura visigoda: Sant Juan de Baños (Palència)

Primer Regne de Toledo

1.5.- PERÍODE VISIGOT (509-711 dC). REGNE VISIGOT

- ▶ En un primer moment, el regne visigot d'Hispania cobria el **sud de la Gàl·lia i la península Ibèrica**, menys el nord-oest (**Galícia ocupada pels sueus**); el regne ocupava des del riu Loira (França) fins al Tajo (a la meitat nord d'Hispania). Varen fixar la primera capital a **Toulouse** (Toulouse, França). Però l'any **507**, els francs de **Clodoveo** derroten els visigots d'**Alaric II**, a la **batalla de Vouillé** i els visigots foren expulsats de la Gàl·lia. Després de la derrota, ocupen només Hispania i fixen la nova **capital a Toledo**.

Reino Visigodo de Toledo

Culminació del Regne Visigot

Leovigild incorpora el Regne dels Sueus als visigots en 584.

Per tant, amb Leovigild (rei dels visigots entre els anys 572 a 586) es va produir la unificació territorial de la península Ibèrica, permetent els matrimonis amb hispanoromans.

Recared es converteix al catolicisme en 589 i s'uneixen religions. Es va abandonar l'arrianisme i el regne es va convertir oficialment al catolicisme.

Per tant, amb Recared (rei visigot del 586 al 601) es va produir la unificació religiosa.

Amb Recesvint (rei visigot del 649 al 672), es va produir la unitat legislativa sota un únic Codi de Dret, el Liber Iudiciorum.

Els visigots formen un Regne i un poble sedentari totalment, que s'ha barrejat amb els antics habitants de la península ibèrica.

Font del nacionalisme espanyol!!!

El Regne de Toledo

El Regne Visigot de Toledo l'any 700. Últim rei Roderic (sud) o Akhila (nord), guerra entre ells en morir el rei Witiza en 710. En 711 entren musulmans i acaben amb el regne visigot.

Ilerda visigòtica (415-714)

Procés anterior:

La població abandona la ciutat i s'instal·la en villae i fundis (propietats agrícoles governades pel vicilus o capatàs (anys 200-250))

Ilerda reduirà el seu perímetre

És una época de lluites i invasions

En 260 els vàndals assolen Tarraco i és possible que Ilerda, ja que es constata la destrucció de Torre Andreu, una Villae de la Bordeta.

Amb tot, les terres de Lleida continuaren sota domini romà fins al segle V.

Foto: cancell trobat al carrer Parra

La planta de Lleida visigoda

El perímetre urbà es redueix, en relació a l'època romana, però les muralles es mantenen intactes

Els visigots ilerdenses

En la ciutat viuen les classes dirigents i els artesans.

Es desenvolupen les villae i fundis als envoltants de la ciutat.

Una Ilerda envoltada de riques “villae” i “castellum” (“villae” amb defenses militars) amb mostres que han arribat als nostres dies: Vilars d'Aitona, Villa Fortunatus a Fraga i el Bovalar a Seros, el més important.

Lleida és capital d'un bisbat i té un centre d'estudis, ho sabem a través de la correspondència d'Ausoni i Pauli de Nola, que ens parlen d'un tal Flaviani, professor de retòrica.

En 449 les *baguade*, grups de gent que saqueja ciutats, invadeixen Ilerda.

En 546 es celebra un concili de bisbes a Lleida (Només 13 ciutats per 34 concilis en època visigòtica, 17 a Toledo). Fet important.

No hi ha seca, però les monedes trobades totes són d'or, únic metall que encunyen. Segurament no són per al comerç habitual.

Societat visigoda

Aristocràcia goda, possible *comes* a Lleida (comte) que governés la ciutat amb la seva guarnició i assegurés el territori.

Famílies aristocràtiques romanes latifundistes d'on sortien els bisbes (Lleida bisbat des del segle III).

Quan s'unifica la religió (segle VI) emparenten els nobles gots i romans per formar un cos únic.

Elits de comerciants, artesans i professions liberals com metges.

Majoria romana camperola de desheretats que arriben a la ciutat arruinats i esclaus.

Nou lligam social i laboral: els consortes (pagesos) reben sortes (terres) d'uns senyors (possessors), que conreen a canvi d'una part de la collita (gènesi feudalisme).

El vestigi visigot a Lleida

Les restes arqueològiques d'època visigòtica a Catalunya són escasses i no permeten conèixer com es desenvolupava la vida quotidiana de la població hispanogoda.

Els visigots van encunyar moneda a la seca de Barcelona.

Tenint en compte que estaven molt romanitzats quan van entrar a la península Ibèrica i que no hi va haver una aportació humana nombrosa, val a dir que el seu llegat ètnic i cultural no va ser gaire important.

Només hi ha tres jaciments censats: El Bovalar a Seròs (Segrià), Castrum del Puig Rom a Roses (Alt Empordà) i l'Esquerda (Osona).

El millor i més autèntic el Bovalar de Lleida.

Darrerament s'ha afegit un quart jaciment: Tossal del Moro a Castellserà (Urgell)

Lleida és qui conserva un millor conjunt visigot de Catalunya.

Són els poblats situats en llocs elevats, de nova creació, construïts seguint les tradicions constructives mediterrànies amb un ús extensiu de la pedra i la tàpia.

Tossal del Moro (Castellserà)

Avui en dia difícil accés: Aquesta és la imatge de la web Museu d'Urgell

Imatge actual gener 2018

Tossal del Moro: planta

El tossal del Moro s'ubica al terme municipal de Castellserà (l'Urgell), a uns 4 km del nucli del poble. Està situat al vessant sud de la serra d'Almenara, en una de les seves últimes alçades dominant la plana.

Al peu del jaciment trobem el camí antic que comunica Castellserà amb Agramunt, proper al canal d'Urgell i la font de l'Aiguader.

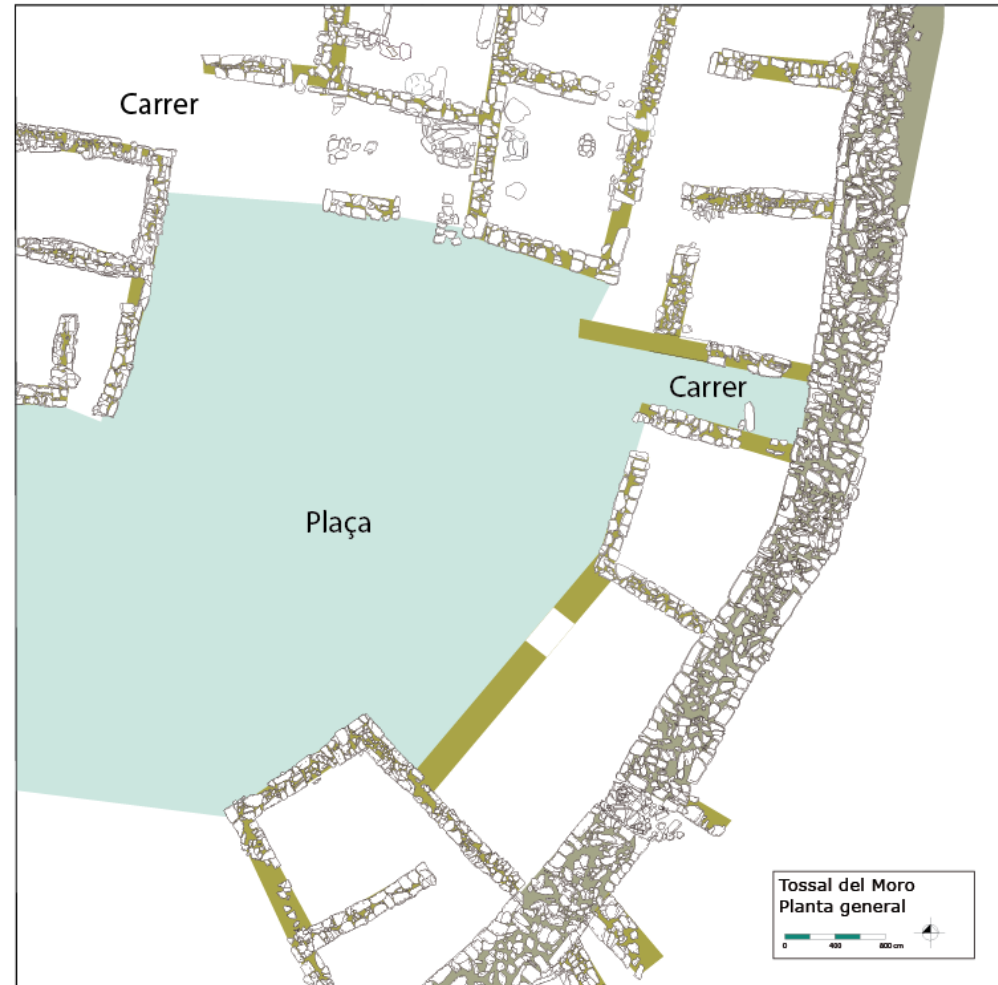
No és de difícil accés, però no està senyalitzat i costa de trobar.

Tossal amb coordenades UTM: X. 336,00 / Y:46245 i amb una altitud de 365 msnm.

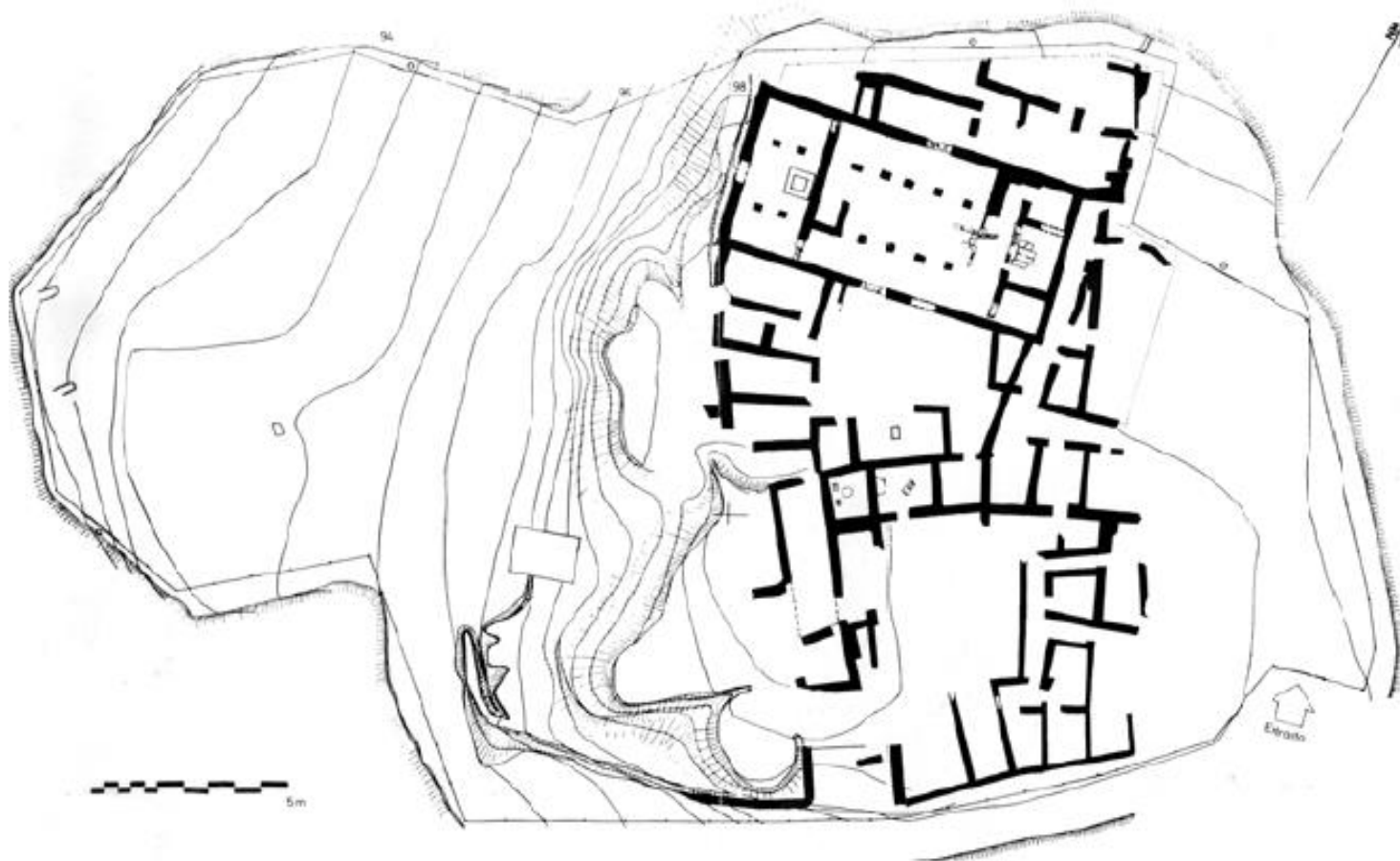
No es sabia la presència visigòtica fins a la primera intervenció arqueològica (2006).

S'estableix sobre un poblat ibèric.

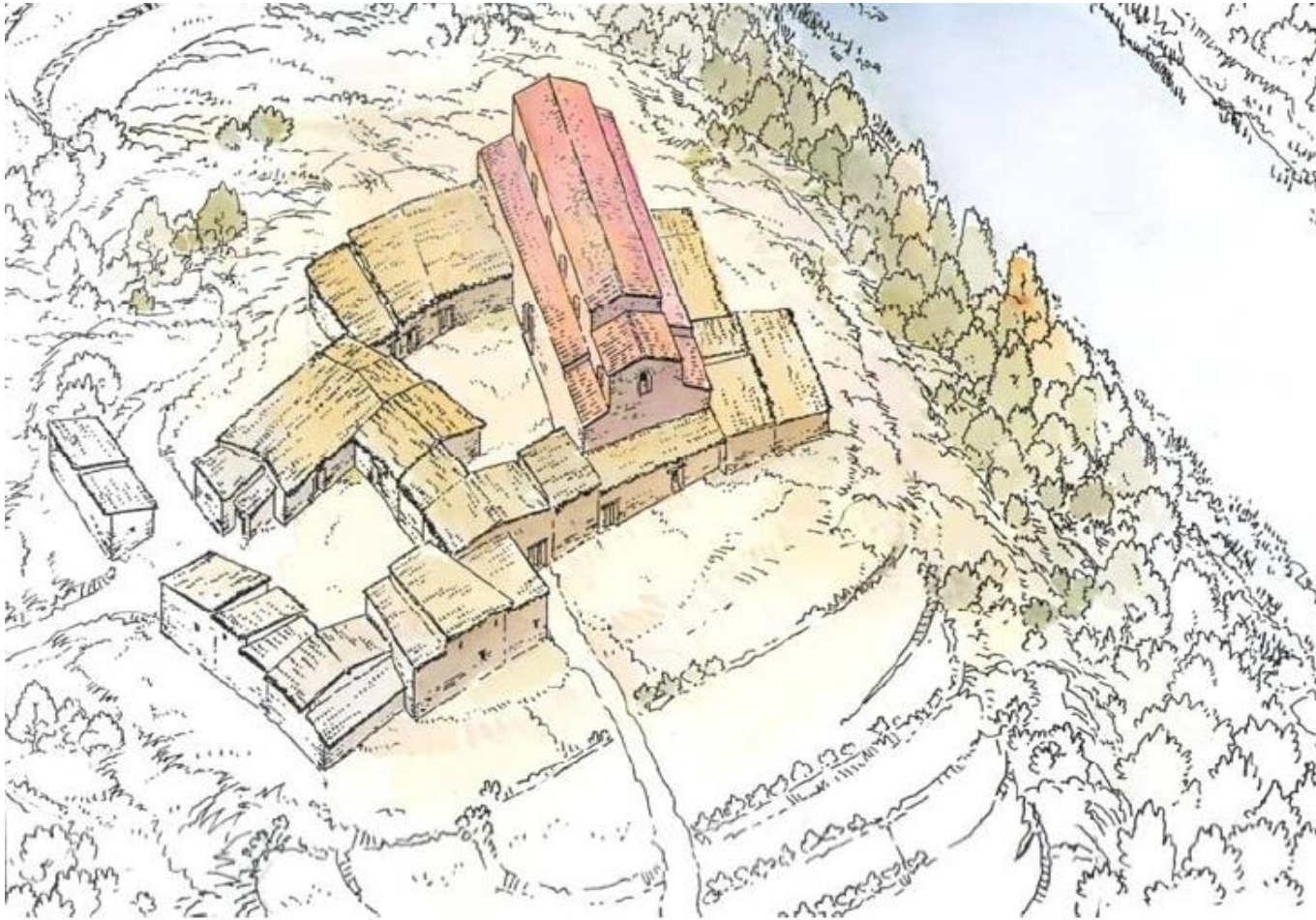
En aquesta fase es construeix la muralla. Es troben dues civelles d'època visigoda.

El Bovalar (Seròs): millor conjunt visigot de Lleida

Reconstrucció del poblat

El Bovalar o Bobalà
Reconstrucció hipotètica del poblat i la basílica (Dibuix F.Riart)

Característiques del Bovalar

Situat a 2 km. a l'est de Seròs, dalt d'un turó.

A sota i passa el riu Segre

Vigència: segles IV-VIII

Evolució dels castella o fundis/villae

El conjunt s'acabà de forma radical amb l'arribada dels musulmans en 714.
Restes d'un incendi.

S'han trobat tresors (19 monedes d'or en una casa d'Akhila) i articles d'altres llocs que fan suposar comerç.

El Bovalar

És format per un vilatge, una basílica (segle IV) amb un baptisteri i per una necròpoli i una església.

Les cases apinyades, generalment de tres cambres, fetes de pedres i tàpia, s'organitzaven al costat d'un espai comunitari, on hi havia un trull, uns cellers i l'església.

Descobert en 1943, la seva excavació no s'inicia fins al 1968.

D'entre el material moble trobat: un gerret de bronze dels anomenats *litúrgics*, per al vi consagrat, de taller copte i un esplèndid encenser, al costat d'una creu de bronze, fragments d'una inscripció sobre pedra del segle VII i, de la zona profana, una rica sèrie de ceràmiques. Destaca, igualment una interessant col·lecció de sivelles de cinturó de bronze

El Bovalar (baptisteri segle VI: Museu de Lleida)

Petit poblat al voltant d'una basílica, amb dues parts independents: basílica i residències.

Es dediquen a l'activitat agrícola (vinya, blat, olivera i horta, el préssec) i ramadera. Al Bovalar es localitzà un molí d'oli.

Són cristians i tenen església i bategen al baptisteri (millor peça conservada del conjunt), que és una piscina on els adults es bategen per immersió.

A partir del segle VII el bateig es generalitza en nens i el baptisteri es substitueix per piles baptismals